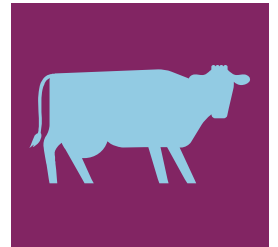

Økologisk kvæg- og mælkeproduktion

Den økologiske mælkeproduktion lægger beslag på en stor del af det økologiske landbrugsareal og den økologiske produktion. Selvom der er klare forskelle på økologiregler og regler for konventionel mælkeproduktion, så er det et af de områder, hvor der kræves færrest ændringer på bedriften for at kunne lægge om til økologi.

Køer på græs

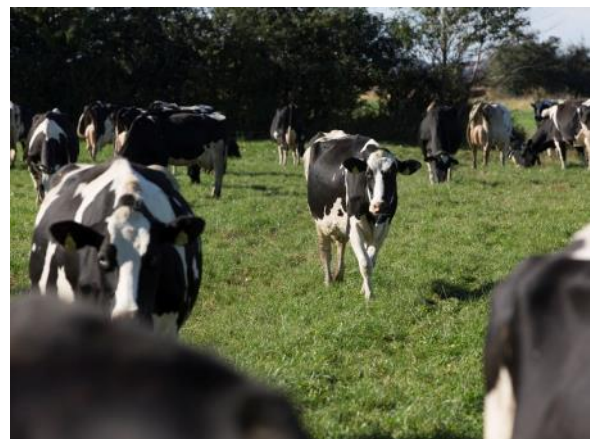
Økologiske køer skal på græs om sommeren, så de kan udøve deres naturlige adfærd som drøvtyggere. Kvæg er oplagte i forhold til økologiske sædskifter, da de kan udnytte meget af det græs, der indgår i det fornuftige økologiske sædskifte.

Græsmarkerne er særligt vigtige på kvægbedrifterne, for de økologiske køer skal i perioden fra den 15. april til den 1. november være på græs mindst 6 timer dagligt, når vejrforholdene tillader det. Her får de frisk luft og motion, samtidig med at de har adgang til alt det græs, de kan æde. Endvidere skal dyrene have adgang til drikkevand på marken.

Kløver er krumtappen i det økologiske sædskifte. Kløvergræs er ikke kun godt for jordens beholdning af kvælstof, det er også det vigtigste foder for køerne. Derfor har den økologiske landmand mange kløvermarker i sit sædskifte.

Jo større mælkekvægsbesætningerne bliver, desto større krav stiller det til græsningsarealernes størrelse og beliggenhed i forhold til gården. Det skal være praktisk

muligt at få køerne hjem til malkning og ud igen, samtidig med at de skal have adgang til at æde en masse frisk græs.

Figur 1. Økologiske køer skal på græs i sommerhalvåret.

Tabel 1. Arealkrav for økologisk kvæg.

	Indendørs areal (det nettoareal, som dyrene altid skal have til rådighed - hvile og opholdsareal)		Fast gulv (den andel af arealet indendørs, der som minimum skal være fast gulv)	Udendørs areal (løbegård, ikke græsarealer)*
	Levende vægt (kg)	m ² /dyr		
Malkekøer	-	6,0	3,00	-
Avlstyre	-	10,0	5,00	-
Opdræt, kvier og handyr	Indtil 100 kg	1,5	0,75	-
	100 til 200 kg	2,5	1,25	-
	200 til 350 kg	4,0	2,00	3,00
	Over 350 kg	5,0, dog mindst 1,0 m ² /100 kg	2,50, dog mindst 0,50 m ² /100 kg	3,70, dog mindst 0,75 m ² /100 kg

* Kravet om udendørs løbegård gælder ikke kvæg, der kommer på græs i græsnings sæsonen og går i løsdrift om vinteren.

Staldforhold og foder

I vinterperioden går de fleste økologiske køer frit omkring i store løsdriftsstalde. Det er vigtigt, at staldene er indrettet, så de understøtter køernes naturlige adfærd.

I staldene er der masser af lys og luft, og køerne kan bevæge sig frit og lægge sig i halm eller anden strøelse. Der skal som minimum være seks m² pr malkeko, og hver ko skal kunne lægge sig i sin egen sengebås.

De fleste økologiske køer afhornes lige som i den øvrige produktion. Dette gøres dels for at forhindre, at køerne stanger hinanden i løsdriftsstaldene og dels for at give arbejdssikkerhed for landmanden.

Økologiske køers foder skal være 100 pct. økologisk, og størstedelen af foderet hentes fra bedriftens egne græsarealer. Grovfoder skal udgøre mindst 60 pct. Foderet må under ingen omstændigheder bestå af eller være fremstillet ved brug af GMO.

Kalve

Økologiske kalve skal have opfyldt deres naturlige behov så godt som muligt. Det betyder blandt andet, at kalvene skal gå sammen med koen i mindst et døgn efter fødslen, og at de skal have mælk i de første 3 måneder af deres

liv. Kalvene skal desuden have tilfredsstillet deres suttebehov i de første to måneder. Det kan opfyldes ved, at kalvene bliver opstaldet sammen med ammetanter (køer, der ikke længere indgår i mælkeproduktionen). Suttebehovet kan også blive tilfredsstillet ved brug af narresutter, pattespande eller patteautomater.

Figur 2. Sengebåse i økologisk kvægstald. Der skal være en sengebås pr. dyr.

Medicinering

Som med alle andre økologiske dyr er der strenge regler for brugen af medicin til økologisk kvæg. En malkeko må højst blive behandlet med veterinære lægemidler tre gange indenfor et år. Får den medicin fjerde gang, skal den genomlægges. Mælken fra koen må sælges som økologisk efter en genomlægningsperiode på 6 måneder, men dyret må først slagtes og sælges som økologisk kød efter 1 år.

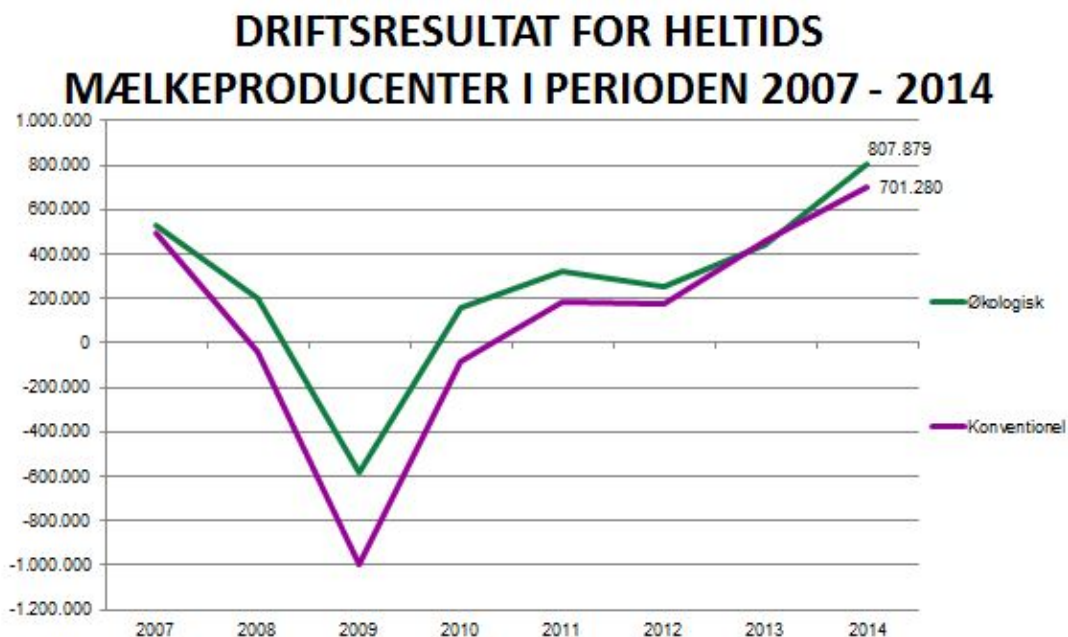
Økonomien i økologisk mælkeproduktion

Driftsresultatet for økologiske heltidsbedrifter har gennem mange år ligget højere end for konventionelle mælkebedrifter (Figur 4). Den økologiske mælkeproducent, der leverer til mejerier med både konventionel og økologisk mælk, bliver afregnet efter afregningsprisen på

Figur 3. For at tilfredsstille kalvenes naturlige ammebehov, kan landmanden benytte sig af forskellige aggregater, som f.eks. Narresutter og pattespande. Kalvene kan også blive sat sammen med en ammetante.

konventionel mælk samt med et øko-tillæg, der udgør 69,9 øre/kg mælk (juni 2015).

Figur 4. Data fra ca. 250 økologiske og ca. 1.860 konventionelle regnskaber i perioden 2008 til 2014.

Kilde: Regnskabsanalyse, Økonomidatabasen, SEGES.

Note: 2014-tal er foreløbige regnskabstal samt ikke vægtede data, da endelig regnskabstal ikke forelægger endnu. Data fra 2009 til 2013 er vægtede data.

Mælken driver værket

Økologisk mælkeproduktion har været og er en stor driver for den økologiske udvikling i Danmark både inden for produktion, forbrug og eksport. Økologiske mejeriprodukter står i dag for omkring en tredjedel af det samlede økologisalg i detailhandlen og over halvdelen af Danmarks eksport af økologiske fødevarer. Godt en tredjedel af den mælk, der drikkes i Danmark i dag, er økologisk. Derudover er verdens største økologiske mejeri - Arla Foods - dansk.

Selv om den økologiske mælkeproduktion har været jævnt stigende, har erhvervets strukturudvikling bevirket, at det i dag er færre landmænd, der står for en større produktion af økomælk end nogensinde før. Der er i dag ca. 400 økologiske mælkeproducenter i Danmark, og hver landmand producerer i gennemsnit 1,2 mio. kg mælk om året på sin bedrift. Det er dobbelt så meget som for 10 år siden.

En økologisk ko giver cirka 8000 kg mælk om året, mens en konventionel ko giver knap 9000 kg mælk.

Figur 5. Økologisk Hereford ko med kalv.

Økologisk kødkvæg

For økologisk kødkvæg gælder samme regler som for malkekøer. Der produceres økologisk kødkvæg af mange forskellige racer, med hver deres kvaliteter. Racerne Galloway, Dexter, Hereford og Angus er blandt de mange forskellige kødkvægsracer, der anvendes i økologien. Kødet herfra sælges ofte gennem lokale slagtere eller fra gårdbutikker, mens en stor del af det økologiske hakkede oksekød, der sælges i supermarkederne, stammer fra slagtede dyr fra mælkeproduktionen. Økologisk oksekød udgør omkring seks pct. af danskernes oksekødsforbrug. Økologisk hakket oksekød udgør langt hovedparten af danskernes forbrug af økologisk kød.

Kilder:

Vejledning om økologisk jordbrugsproduktion: <http://naturerhverv.dk/tvaergaende/oekologi/jordbrugsbedrifter/vejledning-om-oekologisk-jordbrugsproduktion/#c5462>

Landbrug & Fødevarer: Økologiens ØBC, 2014

Landbrugsinfo.dk, Regler om økologisk kvæghold, 2015